

Delutvärderingsrapport 2 i projekt *Steget vidare, Varberg*

1. Inledning

Bakgrunden till projektet *Steget vidare* är att det finns ungdomar mellan 16 och 20 år som av olika anledningar inte kan, vill eller har förmågan att tillgodogöra sig den ordinarie gymnasieskolan och därmed har extra svårt att komma in på arbetsmarknaden. Dessa ungdomar har ingen ”gymnasieutbildning eller har ofullständiga betyg samt saknar ofta den vardagskompetens som krävs för att uppfylla arbetsmarknadens krav och förväntningar” (Projektplan 2013-04-15). Den aktuella gruppen ungdomar har extra svårt att komma in på arbetsmarknaden och skulle därför behöva fångas upp i ett tidigt skede och erbjudas stöd och hjälp att hitta sin väg i livet. Problematiken är att det hittills inte har funnits ett genomtänkt, strukturerat och individuellt anpassat arbetssätt där individens mål och förutsättningar styr de olika insatser som myndigheterna erbjuder.¹ Samordningsförbundet har därför beviljat medel för att driva projektet *Steget vidare* under perioden 2012-11-01 – 2014-12-31 (Projektplan 2013-04-15) som syftar till att utveckla arbetssätt inom och samarbetsformer mellan verksamheter som arbetar med berörda ungdomar (se nedan).²

Målen med projektet

Målet med projektet *Steget vidare* kan delas upp i två olika dimensioner, nämligen: (1) samarbetsformer mellan verksamheterna och (2) arbetssätt inom respektive verksamhet.³

När det gäller (1) samarbetsformer mellan verksamheterna är målet med projektet att: ”ett strukturerat samarbete kring målgruppen utvecklas och organiseras mellan de olika huvudmännen; arbetsförmedling, försäkringskassa, barn- och utbildningsnämnden, Region Halland och socialnämnden”.

¹ Detta blir en vidareutveckling och kombination av arbetsmetoderna ”Supported Employment” och ”Supported Education”

² Vägledarna i projektet startade sitt arbete i februari 2013

³ Beskrivningen av målen med projektet grundas på (a) den beskrivning som finns i ansökan om medel (*Ansökan om medel – Steget vidare, Varberg*) och (b) diskussionerna mellan aktörerna inom projektet *Steget vidare* och Högskolan i Halmstads utvärderingsteam (HUT)

När det gäller (2) arbetssätt inom verksamheterna är målet med projektet att ”utveckla ett strukturerat och individanpassat arbetssätt där individens mål och förutsättningar styr” och ”bygga upp ett långtidsstöd som kan fungera oavsett vilken fas/situation på vägen till egenförsörjning individen befinner sig i”.

Parallellt med (1) och (2) finns det en individdimension där målet bland annat är att ”deltagarna ska nå en förbättrad livskvalitet och få en stabilare förankring i samhället”, ”få en stark vilja till att nå egenförsörjning och en konkret planering för hur vägen till detta ser ut” och att 80 % av deltagarna efter projektets slut ska ”vara i aktivitet eller ha arbete eller skolgång”. Projektet vänder sig till ungdomar mellan 16 och 20 år som inte är i studier eller i arbete.⁴

Viktigt i detta sammanhang är att fokus för följeforskningsteamet och utvärderingen av projektet *Stegat vidare* inte huvudsakligen är på individdimensionen utan på (1) samarbetsformer mellan verksamheterna och (2) arbetssätt inom verksamheterna.

2. Utvärderingsmetodik

Följeforskning som ansats i en utvärdering utgår från att lärande är en central del i alla utvecklingsprojekt. Följeforskning syftar till att stödja projektets processer och utvecklingen av en struktur som möjliggör dialog och erfarenhetsutbyte inom projektet. Den strävar efter ett lärande på såväl strategisk nivå inom projektets styrgrupp som på operativ nivå bland projektpersonal och berörda handläggare. Uppmärksamheten riktas mot de strukturella förändringar som projektet syftar till och de strategier som utvecklas för att genomföra dessa.

Ett viktigt inslag i denna form av utvärdering är etableringen av arenor för dialog och lärande och användandet av metoder som involverar de som driver och arbetar i projektet. En sådan arena för dialog och lärande är seminarier som leds av utvärderaren för gemensam analys av det material som samlas in. Det material som samlas in kan bestå av dokumentation inom projektet, intervjuer med ett urval av informanter som belyser projektet genom sina erfarenheter av detta och/eller enkäter till deltagare i projektet. Materialet som samlas in i utvärderingen ska ses som olika aktörers syn på projektet och som ett underlag för analys. Materialet är alltså inte avsett att skildra projektet objektivt i någon mening utan snarast som olika perspektiv på projektets olika delar och som utgångspunkt för gemensam analys.

Delrapport 2 är en vidareutveckling och revidering av delrapport 1. Delrapport 2 bygger på två workshops och två analysseminarier med styrgruppen, projektteamet och utvärderingsteamet. Rapporten baseras därtill på 14 intervjuer med styrgruppen, projektteamet och projektgruppen/referensgruppen. Fokus i intervjuerna har varit (1) samarbetsformer mellan verksamheterna och (2) arbetssätt inom verksamheterna. Intervjuerna med

⁴ I målgruppen ingår även ungdomar som fortfarande delvis studerar men som är på väg att hoppa av studierna.

styrgruppen, projektteamet och projektgruppen/referensgruppen gjordes över telefon under april månad 2014. Citaten från intervjuerna är innehållsmässigt korrekta men kan inte hävdas vara ordagrant refererade då intervjuerna inte spelades in utan endast nedtecknades. Intervjuer enligt följande har genomförts:

Styrgrupp:

- Mikael Sturesson AF
- Marianne Andersson VPM
- Karin Nilsson FK
- Johan Svensson Soc
- Lennart Karlsson Soc
- Kristina Hedlund Soc
- Mari Sandell Molander PS-gymnasiet har inte intervjuats

Projektteam:

- Jaana Käppi Vägledare
- Sirkka Vallius Vägledare

Projektgrupp/referensgrupp:

- Susanne Pehrson FK
- Thomas Karlsson VPM
- Pernilla Johansson BUP
- Catharina Blixt Jeppsson SYV
- Per Slågrup IM
- Nils Larsson AF
- Åsa Jansson Soc har inte intervjuats
- Karolina Olsson Wogel SYV har inte intervjuats

Intervjuare: Jette Trolle-Schultz Jensen, fil.mag. Sociologi och Anders Urbas, fil.dr. Statsvetenskap, Högskolan i Halmstad

Delrapport 2 bygger även på enkäter till deltagarna. Även i enkäterna var fokus (1) samarbetsformer mellan verksamheterna och (2) arbetssätt inom verksamheterna. Därutöver fanns frågor om värderingen av och uppfattningen om projektet samt vad projektet inneburit för individerna på områden som arbete, hälsa, sysselsättning och utbildning. Sammanlagt distribuerades 67 enkäter under hösten 2014. Av dessa 67 enkäter inkom 31st.

3. Resultat och analys

Med utgångspunkt i ett fokus på (1) samarbetsformer mellan verksamheterna och (2) arbetsätt inom verksamheterna så kan det övergripande resultatet grupperas och summeras i följande fyra kategorier: (A) *Organiseringen av arbetet – en samarbetsform som bör beaktas*, (B) *organiseringen av arbetet – flexibla arbetsätt, förändrad inställning och förbättrad interaktion*, (C) *deltagarnas (ungdomarnas) uppfattning om projektet och dess effekter* samt (D) *framtida genomförande – möjligheter och problem*.

(A) Organiseringen av arbetet – en samarbetsform som bör beaktas

Projektet *Steget vidare* har organiserats på så vis att ett projektteam bestående av två personer har varit och är operativt ansvariga, dvs. arbetar direkt med ungdomarna. Utöver projektteamet finns en styrgrupp bestående av sju personer (representanter för myndigheter) varav en är ordförande och en projektgrupp bestående av sex (kanske sju) personer (representanter för verksamheterna).

När det gäller styrgruppen så beskrivs dess roll av gruppens medlemmar som en arbetande ledningsfunktion för projektet *Steget vidare*. Under projektets första tid träffades styrgruppen varje månad och så småningom infördes rutinen att de två från projektteamet avrapporterade i början av varje styrgruppsmöte. Mot slutet av projekttiden träffades styrgruppen cirka varannan månad. Styrgruppen har hand om övergripande frågor och fungerar som organisatoriskt stöd för projektteam och projektgrupp.

Projektgruppens roll beskrivs på ett i stort sett enhetligt sätt samtidigt som det finns en ganska stor variation i hur deltagande individerna har varit i arbetet. Vissa individer i projektteamet säger både sig vara insatta i och deltagande i projektet medan andra medger att graden av deltagande ännu inte riktigt är på den nivå som kanske är önskvärd. Trots något olika grad av deltagande i projektet tycks individerna i projektgruppen ha en samstämmig uppfattning om projektgruppens funktion. Projektgruppen består av ett antal individer som representerar olika verksamheter (exempelvis Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan) och som ska träffa – träffas – projektteamet i informationsfrågor. Även om intensiteten i antalet träffar mellan projektgruppen och projektteamet beskrivs på lite olika sätt utkristalliserar sig en samsyn gällande projektgruppens funktion. Individerna i projektgruppen ser sig själva som informationskällor – som ”experter” och/eller ”bollplank” – gällande dels praktisk information, dels regelverk som gäller och som projektteamet kanske är osäkert på och därför behöver informeras om. En person i projektgruppen beskriver sin roll och projektgruppens funktion så som att det ”handlar om att informera om regelverket, expert i frågor om regler – generellt och gällande individer” medan en annan beskriver det som ”vi bjuds in en gång i månaden eller var sjätte vecka och då handlar det om praktisk information från oss”.

Individerna i projektgruppen betraktas – betraktar sig själva – alltså huvudsakligen som representanter för den *egna* verksamheten och som informationskällor (”experter”) gällande dels praktiska frågor, dels regelverk som berör den *egna* verksamheten.

När det gäller projektteamet så arbetar detta således i en kontext bestående av en styrgrupp och en projektgrupp. Projektteamet beskrivs av flertalet intervjuade från både styrgruppen och projektgruppen i positiva ordalag och såväl dess centrala position mellan styrgrupp och projektgrupp (samt ungdomarna) som funktion skildras som organisatoriskt helt avgörande för arbetet med ungdomarna. En av individerna i projektgruppen säger – på ett ganska representativt sätt – att det finns ”en stor vinst i att ha en person i centrum – en spindel i nätet som tar ett helhetsgrepp och har kontakt med relevanta myndigheter” och då avses en vinst för representanterna för myndigheterna och för ungdomarna som deltar – ”speciellt viktigt för ungdomarna som söker, tänk själv att vara 16 år och behöva navigera bland alla myndigheter.” Även en i projektteamet beskriver sig själv som ”spindeln i nätet” som ser till att ungdomarna får möjlighet att hitta rätt. Av flera i styrgruppen understryks möjligheten i denna form av organisation att på ett mer djupgående sätt kunna koncentrera sig på en individ för att kunna göra en grundlig kartläggning – ”handpåläggning” är en term som används – tillika med en mycket större möjlighet till kreativa lösningar för att få ungdomen i någon form av aktivitet i första hand, med en förhoppning om att steget därefter blir slutförande av gymnasiestudierna för att bättra förutsättningarna för ett inträde på arbetsmarknaden.

Det sätt som projektet, eller rättare sagt arbetet med ungdomarna, organiserats på, dvs. med ett operativt team som dels interagerar med en styrgrupp, dels har en projektgrupp som stödverksamhet (i bland annat regelfrågor) lyfts alltså fram som något i grunden värdefullt då det medfört en rad positiva effekter i och mellan verksamheterna. Organiseringen av arbetet med ungdomarna har – förutom att ett viktigt individfokus och helhetsgrepp runt ungdomarna möjliggjorts (se nedan) – även inneburit bland annat att:

- en tydligare arbetsstruktur i arbetet med ungdomarnas skapats (tydligt vem som gör vad i myndigheterna, samordning av arbetet, flera aktörer på SIP⁵-möten, SIP-möten initierade av teamet)
- ett gemensamt språk börjat växa fram bland involverade aktörer (verksamheter) och mellan verksamheter (myndigheter) och ungdomarna
- ett snabbare (effektivare) informationsutbyte möjliggjorts
- tidsåtgången begränsats (tidigare ”uteblivna möten” har blivit faktiska möten)
- tydligare kanaler till och mellan myndigheter har öppnats
- en klarare bild av vilken samverkan och vilka samverkansformer som kan behöva förstärkas i omedelbar anslutning till projektets fullförande (ex. kompetens i skolan kring diagnoser – kommunikation psykiatri - skola)

⁵ Samordnad individuell plan

Sammantaget sett indikerar intervjuerna och övrigt underlag alltså att det sätt varpå projektet organiserat arbetet med ungdomarna haft flertalet positiva implikationer.

(B) Organiseringen av arbetet – flexibla arbetssätt, förändrad inställning och förbättrad interaktion

Sättet att organisera arbetet i projektet har alltså haft ett antal positiva effekter såsom exempelvis ett snabbare (effektivare) informationsutbyte mellan aktörer i projektet och en tydligare arbetsstruktur i arbetet med ungdomarna. Parallellt med dessa positiva effekter gällande samarbetet mellan involverade verksamheter (aktörer) finns det en aspekt som ett stort antal personer i projektet lyfter fram som viktig och som handlar om projektteamets sätt att arbeta, ungdomarnas uppfattning om projektteamet och samspelet mellan projektteamet och ungdomarna.

Den uppfattning som framträder i ett stort antal av intervjuerna är att projektet eller rättare sagt organiseringen av arbetet i projektet inneburit att projektteamet har kunnat arbeta på ett sätt som inte finns eller ens är möjligt i den ordinarie verksamheten: Projektteamet har kunnat fokusera på och engagera sig i ungdomarna och därmed haft möjlighet att ”tidigt fånga upp ungdomar som hoppat av skolan eller fallit mellan stolarna och ge individuell hjälp på rätt nivå” snarare än att lägga tiden på olika administrativa processer och regelföljande insatser. Övergripande sett är det två dimensioner i projektteamets sätt att arbeta eller rättare sagt förutsättningar för sättet att arbeta som lyfts fram i intervjuerna som skiljer sig från ordinarie verksamhet.

För det första så har projektteamet – till skillnad från den ordinarie verksamheten – haft möjlighet att utan strikta tidsbegränsningar träffa och arbeta med ungdomarna. En person i projektgruppen (referensgruppen) jämför projektteamets sätt att arbeta med den egna (ordinarie) verksamheten och konstaterar dels att den ”stora vinsten är att teamet träffar ungdomarna oftare”, dels att ungdomarna som projektet berör är en ”svår kategori som kräver mer än det vi gör idag, [vi] behöver träffa individerna oftare” men problemet är att ”vi arbetar mer och mer administrativt”, vilket innebär att ”vi har mindre tid till att träffa enskilda individer, vi har korta träffar – vi hinner inte lära känna individerna och ge hjälp”. Just den tidsmässiga aspekten och problemet med tidskrävande administrativa processer lyfts fram av ett flertal personer som intervjuats.

En person som intervjuats säger: ”arbetet med den här gruppen måste få ta tid” och konstaterar därefter att ”här [arbetsplatsen] kan jag inte jobba som teamet gör – vi i den ordinarie verksamheten har massor av andra uppgifter” – ”önskvärt att kunna fortsätta efter projektet – ordinarie verksamhet innebär dock massor av annat, tiden räcker inte till”. Och just problemet med tidsmässiga förutsättningen för att i ordinarie verksamhet träffa och arbeta med ungdomarna så som projektteamet gör lyfts fram i flertalet intervjuer: ”Om något ska tas in i ordinarie verksamhet [från projektet] så måste tid lösgöras – kan inte bara lägga på uppgifter”. Projektteamet har också – till skillnad från ordinarie verksamhet – kunnat bedriva

arbetet med ungdomarna i en kontext som präglas av ”friare tyglar” på grund av att regelstyrningen inte har varit (eller åtminstone inte har upplevts som) framträdande i arbetet med ungdomarna.

Både styrgrupp och projektteam framhäver tidsaspekten (tillgången till tid) och avsaknaden av myndighetsutövning som avgörande för det ”relationsbyggande” som ses som en nödvändighet för att, utgående från individens (livs)situation, ta de första stegen för att bryta utanförskap och passivitet. Steg som i detta sammanhang bygger på frivillighet med inspiration och påstötning och även krav från teamet. Ett relativt stort antal av personerna från projektgruppen som intervjuats lyfter fram just den här aspekten som verkar ha inneburit att projektteamet har kunnat arbeta mer individorienterat och flexibla men än dock inom befintligt regelverk. Projektteamet framhäver själv det faktum att de inte agerar myndighet i något sammanhang gentemot ungdomarna: ”Vi har ingen makt, vi har inga pengar, vi gör inga bedömningar” och ”Vi tillhör ingen myndighet, utan är på deras sida” som avgörande för det positiva resultat som projektet kan uppvisa.

Den bild som målas i intervjuerna är att ”I projektets sätt att arbeta finns en flexibilitet och anpassningsbarhet som vi i ordinarie verksamhet inte kan bistå med” – och som en i projektteamet uttrycker det: ”vi kan ta på oss de stora glasögonen” – har bland annat inneburit att projektteamet har kunnat:

- sätta ungdomarna – inte regelverket – i fokus
- arbeta uppsökande, individanpassat och med anpassade krav
- agera snabbt och ”i stunden”
- pröva nya arbetssätt; nya vägar, kanske ”omvägar”

Sammantaget uppfattats alltså arbetet inom projektet som flexibelt och individorienterat. En person intervjuats beskriver arbetet med den specifika målgruppen:

Teamet har en friare roll. Teamet har inte kraven, individen är i fokus och utifrån individens förmåga. [...] Ja, detta är viktigt, teamet är mer flexibelt och inte styrda av regelverket utan individen är i fokus.

Den bild av projektteamets arbete med ungdomarna som målas upp kan alltså sammanfattas i ord som flexibilitet och anpassningsbarhet snarare än exempelvis strikt regelstyrning och regelföljande.

För det andra framkommer i intervjuerna och i övrigt underlag även en uppfattning att organiseringen av arbetet – dvs. projektteamets arbete med ungdomarna - inneburit en förändrad inställning och ökad mottaglighet hos ungdomarna. Vad det här handlar om är – övergripande sett – att ungdomarna inte uppfattar projektteamet som representanter för en myndighet som kommer med ”kraven”, vilket är ”viktigt för den här kategorin” och detta har påverkat ungdomarnas öppenhet, förtroende och mottaglighet. En av personerna som

intervjuats säger i likhet med flertalet andra att när det gäller ungdomarna så ”uppfattas inte teamet som myndigheten och det är jätteviktigt”.

När det gäller orsaken till varför ungdomarna är – eller rättare sagt uppges vara – exempelvis mer mottagliga så hänvisar flertalet av personerna som intervjuats till projektteamets arbetssätt och exempelvis att projektteamet ”kunnat sätta ungdomarna i fokus”. Projektteamet framhäver den tio veckors introduktionskurs som de flesta deltagare går som en period där teamet ”gratis” får möjlighet att lära känna ungdomarna. Att ”se” den unge och att utgå från dennes hela livssituation inklusive eventuell neuropsykiatrisk diagnos är en förutsättning för en positiv utveckling från passivitet och utanförskap till deltagande och förhoppningsvis utbildning eller arbete.

Något mer specifika orsaker till ungdomarnas förändrade inställning i meningen mottaglighet är dels kraven och då frågan om ekonomin – ”teamet [...] sitter inte på pengarna som vi gör”, dels den fysiska platsen och projektteamets frikoppling från myndighetsinstitutionerna: ”Den fysiska platsen gör att ungdomarna inte upplever att det är myndigheten de träffar”. Teamet uttrycker även att den fysiska platsen har kommit att utgöra en trygghet för ett flertal av ungdomarna – en del av dem som inte orkar med skolan, men väl skolarbetet, får möjlighet att göra detta på denna plats. På frågan om vad som är nytt, vad det är man har lyckats med för att kunna starta en återintegrering av dessa ungdomar är svaret från en teammedlem kort och koncist: ”Tid och tillit”.

En ytterligare orsak till ungdomarnas förändrade inställning kan möjligtvis kopplas till att man i teamet har högre samlad kompetens t.ex. kring neuropsykiatriska diagnoser, dels hos enskilda medarbetare i teamet men också med närhet till projektgruppens expertis och mandat. Tillsammans med den i projektet utökade tiden för den enskilda ungdomen öppnar detta upp för möjligheter, och även ”omvägar” som projektteamet talar om, som inte kan upptäckas/utnyttjas på samma sätt i den ordinarie verksamheten när olika myndigheter/verksamheter sitter på var sitt håll och handhar var sitt område. Exempel på en sådan omväg kan vara att en deltagare kanske inte kan gå direkt tillbaka i ordinarie gymnasieutbildning utan istället får möjlighet att exempelvis läsa ett ämne i taget eller helt ta paus från utbildning för att i stället ha en period av arbete/arbetspraktik för att möjligen ta upp gymnasiestudierna i ett senare skede.

Sammanfattningsvis uttrycks alltså i intervjuerna att det är något särskilt med organiseringen av arbetet i projektet som gör att man med utrymme för ett flexiblere arbetssätt lyckas åstadkomma en förändrad inställning från ungdomarna och förbättrad interaktion, såväl med deltagarna i projektet som, via ”spindeln i nätet”, mellan myndigheter.

Nu är det dock inte endast styrgrupp, projektgrupp och teamet som uttrycker att projektet inneburit en ökad samordning mellan myndigheterna, större flexibilitet och ökat individfokus. På frågorna om deltagarna i projektet nu upplever en tydligare samordning mellan olika myndigheter och om deltagarna upplever en större flexibilitet jämfört med tidigare projekt

svarar samtliga deltagare antingen *i mycket hög grad* (18st respektive 22st) eller *i ganska hög grad* (11st respektive 8st). På dessa frågor svarar ingen av deltagarna *i ganska låg grad* eller *i mycket låg grad*:

Upplever du att det finns en tydligare samordning i projektet mellan olika myndigheter för det stöd du behöver?

I mycket hög grad 18
I ganska hög grad 11
Ganska låg grad 0
I mycket låg grad 0

Upplever du en större flexibilitet i projektet än i ditt tidigare stöd?

I mycket hög grad 22
I ganska hög grad 8
I ganska låg grad 0
I mycket låg grad 0

Även på frågan om deltagarna upplever en högre helhetssyn och ett fokus på det egna behovet än i tidigare stöd svarar deltagarna antingen *i mycket hög grad* (22st) eller *i ganska hög grad* (8st):

Upplever du mer helhetssyn och större fokus på dina behov i projektet än i ditt tidigare stöd?

I mycket hög grad 22
I ganska hög grad 8
I ganska låg grad 0
I mycket låg grad 0

Även här är deltagarnas fria – öppna – svar är illustrativa. I stort sett samtliga förstärker och bekräftar det som tidigare uttryckts av styrgruppen, projektteamet, projektgruppen/referensgruppen, dvs. att *Stegets vidare* inneburit bland annat ett ökat fokus på individen (individens behov och en helhetssyn) och ett annorlunda – flexibelt – sätt att arbeta jämfört med andra stödinsatser. För att ge några exempel.

Det är en helt annan nivå av engagemang. Personalen får en att känna sig viktig och att man faktiskt klarar (och vågar!) mer än man tror. Dem ser lösningar istället för problem och man känner att man faktiskt kan ta sig framåt hur mörkt och jävligt de än känns i nuläget. Och saker går FORT, så att man slipper må dåligt

Inget har känts påtvingat. För första gången har jag fått välja själv men samtidigt fått vägledning. Allt fokus har inte legat på att börja studera igen utan på att må bra, både i nuet och i framtiden. Jag har fått mer stöd än jag har fått tidigare. Istället för tja har jag uppmuntrats till att gå upp på morgonen och fått beröm när jag gjort det istället för kritik när jag inte gjort det

Steget vidare hjälpte till utefter mina behov och vad för stöd jag behövde. Det var inte bara för att utvecklas i skolan eller komma ut i arbetslivet. Steget vidare stöttade mig för att må bättre

Det är ett individuellt anpassat stöd som går över gränserna och innefattar skolan, jobb, sjukvård osv. Mycket bra för såna som mig med organisations- och planeringssvårigheter

Lättare att organisera, uppföljning och planering. Det är inte lika rörigt som att träffa rektor, mentor osv. osv. (fler personer). Lättare se en person som har koll på vad man gör.

Har aldrig fått hjälp innan på detta viset. Min skoltrötthet har aldrig blivit tagen på allvar förrän jag kom till Steget vidare . Vet inte vad jag vill göra med mitt liv och mår väldigt psykiskt dåligt i olika perioder. Här får jag den hjälp jag behöver och kan ta det i min egen takt plus få hjälp med att klara av vardagen. Är väldigt tacksam över att jag fått denna hjälp”

Sammantaget sett så uttrycker i stort sett samtliga involverade aktörer (styrgrupp, projektteam, projektgrupp och deltagare) att projektet utmärkts av flexibilitet, anpassningsbarhet, individfokus snarare än exempelvis myndighetsutövande, regelstyrning och regelföljande.

(C) Deltagarnas (ungdomarnas) uppfattning om projektet och dess effekter

När det gäller deltagarnas (ungdomarnas) uppfattning om projektet så framträder en i stort sett enig bild. Samtliga deltagare som svarat på enkäten tycker att projektet är antingen *mycket bra* (28st) eller *bra* (3st). Ingen av deltagarna som har svarat på enkäten tycker att projektet är *dåligt* eller *mycket dåligt*:

Min uppfattning överlag om projektet ”Steget vidare ” är att det är

Mycket bra	28
Bra	3
Dåligt	0
Mycket dåligt	0

Att deltagarna överlag är mycket nöjda med projektet *Steget vidare* råder det ingen tvekan om. Även när deltagarna ges möjlighet att fritt uttrycka positiva och negativa uppfattningar om projektet (jämfört med det stöd som individerana tidigare har fått) så framkommer en mycket positiv grundhållning från deltagarna. Deltagarna uttrycker det som ”*Steget vidare* är fantastiskt”, ”Finns inget negativt med *Steget vidare!*”, ”Jättebra projekt”, ”Väldigt bra!”, ”Det finns inget negativt med detta projekt tycker jag. Kanske det att jag tycker att dom borde få mer uppmärksamhet så att folk vet att dom finns”, Kan inte komma på något negativt”, ”Jag önskar att jag fått samma stöd i min grundskola som *Steget vidare* har erbjudit mig”, ”*Steget vidare* är det bästa jag har varit med om”, ”[*Steget vidare*] är en nödvändighet som måste finnas” och ”Dåligt att det bara är till 20 år”

Även när det gäller frågan om projektets effekter så har deltagarna en positiv grundhållning. Majoriteten av deltagarna anser att *Steget vidare* har ökat möjligheterna för att kunna få arbete i framtiden, stärkt möjligheterna till bättre hälsa och inneburit ökade kunskap om vägar till sysselsättning:

Projektet har ökat mina möjligheter att kunna få ett arbete i framtiden

Stämmer helt	18
Stämmer ganska bra	12
Stämmer ganska dåligt	0
Stämmer inte alls	0

Projektet har stärkt mina möjligheter till bättre hälsa

Stämmer helt	16
Stämmer ganska bra	13
Stämmer ganska dåligt	2
Stämmer inte alls	0

Genom projektet har jag skaffat ökad kunskap om vägar till sysselsättning och utbildning för mig

Stämmer helt	20
Stämmer ganska bra	9
Stämmer ganska dåligt	0
Stämmer inte alls	0

Precis som tidigare så förstärks och bekräftas här deltagarnas grundhållning i de fria – öppna – svaren. För att ge några exempel:

Genom 'Steget vidare' ökade min potential och motivation för att slutföra mina gymnasiestudier samt gjorde mig medveten om vilka möjligheter jag har som arbetslös och lika så som icke-studerande.

Jag hade aldrig klarat/orkat att söka till folkhögskolan jag går på nu om jag inte fått stöd från Steget.

Jag har fått hjälp att sätta upp en plan hur jag ska klara skolan. Dom har lyssnat på mig och har varit en bra kontakt. Hjälpt mig att ta mig upp på morgonen och dom 2 är/har blivit en viktig del i mitt liv. Dom peppar en och finns där.

Man får mer stöd och får verkligen motivation till att komma vidare och ta reda på vad man vill göra och vad ens styrkor är. Man får mer självförtroende och man lär sig något nytt varje gång man träffas.

Sammantaget sett så är alltså deltagarna överlag mycket positivt inställda till *Steget vidare*, dels gällande exempelvis samordningen mellan myndigheter och arbetsformen, dels vilka vad projektet inneburit på områden som arbete, hälsa, sysselsättning och utbildning.

(C) Framtida genomförande – möjligheter och problem

Med utgångspunkt i de positiva aspekter som lyfts fram ovan så har det under utvärderingsprocessen varit möjligt att identifiera tre positioner i frågan om det framtida arbetet med ungdomarna.

Den första positionen har bestått i en tveksamhet till framtida möjligheter som grundas i en föreställning om att projektet har så speciella förutsättningar, vilka inte kommer att finnas i den ordinarie verksamheten. På frågan om vad som kan överföras och användas i den permanenta (ordinarie) verksamheten svarar en person att:

Vi kommer aldrig att kunna jobba som projektteamet – jag kan inte jobba som dom [projektteamet] gör, tveksamt om något kan överföras till oss – när vi är tillbaka så splittras allting.

Och fortsätter med att säga:

Det är förödande när projekten slutar för då tar det slut [även om] projekten kanske lyckats bra – inget följer med in i ordinarie verksamhet. Önskvärt att kunna fortsätta efter projektet men så ser det inte ut.

I den första positionen utmärks alltså av en viss tveksamhet till vad – om något – kan överföras till den ordinarie verksamheten.

Den andra positionen var på sätt och vis lik den första – tveksamma – positionen men också uppfattat möjligheter samtidigt med att frågan om förutsättningarna för arbetet lyfts fram. En som har intervjuats hade uppfattningen att det kanske skulle vara möjligt att ta med positiva aspekter in i den ordinarie verksamheten ”men vi måste få förutsättningarna” medan en annan konstaterade att:

Om något ska tas in i ordinarie verksamhet så måste tid lösgöras – kan inte bara lägga på uppgifter så som att exempelvis vara informations-eller kontaktperson.

Den tredje positionen har skiljt sig från de båda ovanstående positionerna då den utmärks av en uppfattning att mycket eller bara vissa delar av det som görs av projektteamet även skulle kunna göras inom ordinarie verksamhet. Dels så går det inom gällande regelverk att arbeta mer flexibelt och individanpassat, dels så finns resurser för ett annorlunda arbetssätt – resurserna måste dock omfördelas och beslut tas (förmodligen från flera myndigheter) om att öronmärka dessa för arbete med att motverka och stoppa utanförskap bland Varbergs ungdomar, främst med utgångspunkt i den enskilda ungdomens tillkortakommande i gymnasiestudierna.

Tre olika positioner har alltså varit möjliga att identifiera gällande framtida arbetet gentemot ungdomarna. Sammantaget sett och inte minst utifrån det samlade materialet inklusive analysseminarierna så är den huvudsakliga uppfattningen i slutet av projektet bland involverade aktörer att arbetet med ungdomarna kräver en organisationsform och ett arbetssätt som ligger i linje med *Stegets vidare*, dvs. att *Stegets vidare* antingen får fortsätta i projektform eller görs om till ordinarie verksamhet.

4 Avslutning

Sammantaget sett så är den bild som målas av styrgruppen, projektteamet, projektgruppen/referensgruppen och deltagarna (ungdomarna) att projektet har varit lyckat. Organiseringen av projektet och projektteamets arbete med ungdomarna har enligt intervjuer och enkäter inneburit åtminstone två saker. Dels att projektteamet har kunnat ta sig tid och fokusera på individerna (ungdomarna) och arbeta mer flexibelt och behovsanpassat snarare än att fokusera på myndighetsutövande och den lagstiftning som finns på området. Dels att deltagarna (ungdomarna) på grund av bland annat flexibiliteten, kravlösheten, omsorgen och myndigheternas icke-närvaro blivit mer öppna och mottagliga för det stöd som funnits inom projektet. Vid avslutningskonferensen 2015-02-10 uttrycktes viss farhåga för att *Stegets vidare* står och faller med de två duktiga vägledare. Att dessa är speciella människor vittnade både deltagare och föräldrar om. Dock gav vägledarna själva uttryck för att det finns flera människor i kommunen med liknande kompetenser som skulle kunna ta över. I samband med avslutningskonferensen framkom dessutom att insatser liknande *Stegets vidare* bör finnas i tidigare åldrar då problematiken inte först uppstår vid 16-åldern.

När det gäller det framtida arbetet med ungdomarna så anser i stort sett samtliga inblandade att det är projektets speciella organisering och det konkreta arbetet med ungdomarna som behövs framöver. Oavsett om projektet fortlever i projektform eller som ordinarie verksamhet (se nedan) eller om vissa delar i projektet kan plockas upp och föras in i respektive myndighet (organisation) så är det intressant att notera att projektet och den bild som framträder i utvärderingen knyter an till en politiskt central och vetenskapligt intressant fråga som tar sin utgångspunkt i politiskt (demokratiskt) fattade beslut och genomförandet (implementeringen) av dessa beslut av förvaltningar och närbyråkrater.

I *Street-Level Bureaucracy* (1980) beskriver Michael Lipsky dels vilken roll, dels hur viktiga så kallade närbyråkrater (frontlinjebyråkrater) är i det politisk-demokratiska systemet. För det första så är närbyråkrater – exempelvis lärare och rektorer inom skolan eller handläggare på Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan – avgörande för om och i så fall hur politiska beslut genomförs ute i verksamheten. För att politiska beslut ska implementeras krävs att enskilda närbyråkrater dels har förutsättningarna för, dels vill implementera de av politikerna fattade besluten. För det andra så är närbyråkraternas agerande avgörande för hur det politiska systemet i stort och hur politiska beslut mer precist uppfattas av medborgarna. Medborgarnas möte med politik är i allmänhet inte mötet med politiker utan snarast och oftast interaktionen med olika närbyråkrater och de beslut som fattas av exempelvis lärare, läkare och poliser. För det tredje så har närbyråkraternas agerande och beslut inte sällan avgörande betydelse för människors situation och livschanser eller som Michel Lipsky skriver: ”[...] in delivering policy street-level bureaucrats make decisions about people that affect their life chances” (Lipsky 1980:9).

En central aspekt i närbyråkraternas agerande och deras beslut handlar om distinktionen mellan å ena sidan en sorts regelfokus (regeletik) där myndighetsutövning, opartiskhet och lagstiftning är viktiga komponenter och å andra sidan en sorts omsorgsfokus (omsorgsetik) där flexibilitet, anpassning och tillit är centrala dimensioner (se Olofsdotter Stensöta 2014). Michel Lipsky beskriver det som: ”The search for the correct balance between compassion and flexibility on the one hand, and impartiality and rigid rule-application on the other hand presents a dialectic of public service reform” (Lipsky 1980:16). När det gäller *Steget vidare* med dess organisering och dess sätt att arbeta med ungdomarna så är det samlade intrycket att det utmärks av ett i många hänseenden nödvändigt omsorgsfokus snarare än ett regelfokus, vilket starkt bidragit till att i stort sett samtliga involverade – inklusive ungdomarna – betraktat projektet som lyckosamt och som i ett framtida perspektiv nödvändigt inslag i arbetet med aktuell målgrupp.

Tillägg: Projektet *Steget vidare* tog slut 31 december 2014. Ungdomarna – cirka 10 procent av varje årskull – som av olika anledningar faller eller är på väg att falla ur välfärdssystemet finns dock och kommer att finnas kvar. Mot bakgrund av att projektet visat att det är möjligt att fånga upp ungdomar som är i behov av extra stöd med individfokus, flexibilitet och samverkan mellan olika myndigheter för att kunna slutföra studier och bättre sina möjligheter till inträde på arbetsmarknaden har beslut tagits att arbetet med denna grupp kommer fortsätta

i projektförm under ytterligare två år (2015 och 2016). Projektet som fortsätter under samma namn - Steget vidare – har oförändrad målgrupp och samma två vägledare arbetar med ungdomarna. Projektet finansieras under två år av två av myndigheterna (Socialförvaltningen och Barn- och ungdomsförvaltningen) som ingick i det ursprungliga projekt, då finansierat av Samordningsförbundet. Nuvarande styrgrupp utgörs av Kristina Hedlund och Mari Sandell Molander och projektgruppen (referensgruppen) utgörs av alla representanter från myndigheter som ingick i ursprungsprojektet under Samordningsförbundet.

Litteratur:

- Lipsky, Michael (1980). *Street-Level Bureaucracy. Dilemmas of the Individual in Public Services*. New York: Russel Sage Foundation.
- Olofsdotter Stensöta, Helena (2014). Genus och etik i förvaltningens processer, i Rothstein, Bo (red.). *Politik som organisation. Förvaltningspolitikens grundproblem* Stockholm: SNS Förlag.